

megdöbrent és megrémült; azonnal útnak indult a tömegben a Golgota felé, remélve, hogy az utolsó drágakövel még meg tudja váltani Jézus szabadságát és életét. Ahogy azonban próbált utat törni magának az emberek sűrűjében, kiáltozásra lett figyelmes; katonák vonszoltak egy fiatal lányt a város felé. "Ment meg!" zokogott a lány "Apámmal érkeztem Perzsiából, de ő meghalt, és adóságban hagyott. Most el akarnak adni rabszolgának. Könyörgök, segíts rajtam!"

Artaban a lányra nézett, azután fel a Golgotára; előhúzta az erszényéből a gyöngyöt, és egy pillanatig szomorúan nézte.

"A Megváltónak őrizgettem" mondta végül "De úgy tűnik, méltatlan vagyok rá, hogy ajándékot adjak Neki. Tessék, húgom. Váltsd meg velem a szabadságodat."

A következő pillanatban elborult az ég, mennydörgött és villámlott, és megrázkódott a föld; sűrűn kezdett szakadni az eső, és mindenki menekült. Artaban, az ősz, öreg király, lerogyott az út szélén; a lány fölé hajolt, hogy felsegítse. A bölcs arca ragyogott; felfelé nézett valakire, akit csak ő láthatott.

"De mikor, Uram?" rebegte alig hallhatóan "Mikor ettetek? Mikor itattalak? Mikor ápoltalak? Harminchárom esztendőn át kerestelek, és sohasem láttam az arcod..."

És a vihar közepén egy alig hallható hang válaszolt neki - talán nem is hallotta más:

"Bizony mondom néked, amit a szenvedőkért tettél, azt értem tetted. Ez volt a te ajándékod nekem."

Artaban pedig elmosolyodott, és lehunyta a szemeit.

FARKAS ISTVÁN

RANDEVÚ

"...kérjétek és megkapjátok, hogy a ti örömötök teljes legyen" (János 16,24)

A randevú találkozás. Megbeszélt helyen, megbeszélt időben, meghatározott céllal, vagy éppen pusztán az együtt-lét érdekében. Randevúzni bármivel és bárkivel lehet s életem során, mondhatom nagyon sok lényel randevúztam. Tulajdonképpen elmondhatom, hogy minden-nel és mindenkivel találkoztam, akivel és amivel akartam, egyet kivéve. Annál az egynél, úgy látszik nem az akarat számít. Pedig egyre jobban vágyom rá, hogy találkozzak vele.

Első nyugdíjas nyaramon nagyon érdekes volt olvasni azok tapasztalatát, akiknek sikerült. Legutóbb Tanquerey összefoglalásában olvashattam azoknak a keresztyén misztikusoknak a tapasztalatairól, akik írásban is beszámoltak a randevúról, de beszámoltak az útról is, ami oda vezetett. Aztán ennek nyomán felelevenítettem azok tapasztalatát, akik valamikor, talán kétezer éve találkoztak vele – személyesen – majd valahogyan képesek voltak átadni ezt a tapasztalatot másoknak is – személytelenül.

Gazdag ember lévén – még azt is megengedhettem magamnak, hogy egy mai, kortárs pap, egy indiai jezsuita, Antony de Mello tollából elolvassam, hogy mindezekre, sőt még az egész hindu és buddhista hagyományra is alapozva ő hogyan tanítja ennek a találkozásnak az előkészületeit. És eszembe jutott kortársunk, a piarista Bulányi tanár úr módszere is: adni, szolgálni, szelídné lenni.

S akkor kezdtem megérteni a találkozás igazi nehézségeit. Tudatos munka és önkéntes szenvedés írja Gurdjieff, s ezzel a megfogalmazásával nagyon közel áll a misztikusokéhoz és a papokéhoz is. Mindenesetre mindkét oldal mérhetetlen sok munkát ígér és sok önkéntesen vállalt szenvedést. Azonban míg az egyik oldal ennek vállalását – és így a találkozást is – a papok és szerzetesek feladatának tartja, a másik oldal – Gurdjieff és Bulányi – kifejezetten olyanoknak, akik az élet, a hétköznapi élet részesei, akik meglátva, hogy a mechanikus munka és az önkéntelen szenvedés sokkal közelebb áll életükhöz, esetleg jobban vágyhatnak ezek megértése és a tőlük való megszabadulás után. Tanításukban azzal foglalkoznak, hogyan válhat az automatikus, mechanikus élet tudatossá és hogyan válhat a mindennapi szenvedéshalmaz önkéntessé, a randevú érdekét szolgálóvá. Bulányi tanár úr a hétköznapi emberek számára javasolja a módszere használatát, bár találkozásról nem beszél, már előfeltételezi. Az emberhez méltó, 'Istennek tetsző' élet feltételének tekinti a találkozást és a módszer alkalmazását is. Izgalmassá akkor vált számomra a sok javaslat, amikor felfedeztem, hogy ugyanarra építenek, vagyis az emberi testre, mint egyetlen kézzelfogható, számunkra elérhető munkaeszközre. Az egyik, mint az ördög bennünk működő jelenlétének, a bűnök fészkeének és melegágyának tekinti, s mely ellen en-nél fogva küzdeni kell, minden megnyilvánulását irtani kell, erényre, Istennek tetsző működésre kell lecserélni. A másik viszont ennek az eszköznek az évezredek alatt kialakult helytelen használata miatti rossz működésre, vagyis arra hívja fel a figyelmet, hogyan tehető az egyetlen eszközünk működése olyanná, hogy annak, aki felettünk áll, tisztán lát és születésünk óta vár a randevúra, végre az eszköz maradéktalanul használható legyen. A jezsuita pap javaslata is nagyjából ez. Ő az apostoli hagyományra alapozva azt javasolja, hogy menjünk egy olyan paphoz, aki maga már találkozott vele és megtaníthat minket folyamatosan, vagy egyre többet imádkozni, és ez az ima majd lassan átalakítja a testünket, amely számára így lassan láthatóvá és követhetővé válik a keresett cél. A harmadik, a piarista tanár pedig a cselekvés, a tett, az akarat eszközeként tekint rá, mely feltételezi ezen képességek meglétét mindenkiben, vagyis már a találkozás utáni időről és gyakorlatról beszél, aminek része – Gurdjieff javaslatához hasonlóan – a kiscsoportos, közösségi munka. Tanquerey, Mello-val szemben azt mondja, hogy az utolsó lépés – maga a randevú – nem a mi munkánk: az erőfeszítéseink, a vezeklés, a böjt, az ima, az erényes cselekedetek számának eredménye, hanem ezek mellett ajándékként kapjuk, vagy nem kapjuk, de ezek nélkül csak kivételes esetekben, villámcsapásszerűen következik be a

találkozás. Mello, Jézusra hivatkozva azt mondja, hogy a találkozást csak kérni kell és megkapja bárki. Ha nem, az csak a rossz minőségű kérés miatt van. Gurdjieff javasolt módszerében lehet felfedezni azt a lehetőséget, hogy a munka – ha hosszú iskolai: közösségi és egyéni gyakorlat után is, de – mindenképpen eredményre, még ebben az életben 'személyes' találkozáshoz vezethet, mert mint mondja – ha nem is ezekkel a szavakkal –, minden folyamat anyagi, vagyis energetikai és így a csillagok születésétől a megszentelő kegyelem áradásán át a hangyák és emberek életfunkciójáig mindennek az alapját ugyanazok a kozmikus törvények képezik. Így csak a szükséges anyagok, és így energia jelenléte és kellő mennyisége szabja meg a találkozás létrejöttét. Ezek összegyűjtése pedig az ember életminőségén, létezésének szintjén múlik, amely szint szerencsés körülmények között – ahogy Jézus is tanította – bárki számára, aki kéri, tehát vágyik rá és hajlandó érte tenni, elérhető.

Eddig tartott számomra az elmélet, és be kellett látnom, hogy nagyon hasznosnak bizonyult. Minden beígért, helyenként kilátástalanul nagy munka ellenére megerősítette a találkozás utáni vágyamat. Újra, de most már nem intellektuális alapon kezdtem imádkozni, új alapokon kezdtem ismerkedni testem, érzelmeim és gondolataim korlátjaival és lehetőségeivel, és esténként másképpen néztem a csillagokra is. Intenzíven készültem az őszi lelki gyakorlatra és a közösségi találkozókra. Reggelente meditáltam és napközben összetett mozgásgyakorlatokat végeztem – mert mint említettem, időközben nyugdíjaztak és így mérhetetlenül sok időm lett.

Már egy ideje rájöttem, hogy hiába minden korábbi élettapasztalatom és élményem, mert nem tudok – nyugdíjasként még kevésbé – hiteles lenni mások, a naponta dolgozók előtt, ha nem jön létre ez a találkozás. Akkor igen, csakis akkor. És akkor történt valami, amiért ezt az egész, mások számára talán érdektelen sok mindent leírtam.

Ne kell megijedni. Nem azt a bizonyos találkozást írom le, mert azt még senki sem tudta érthetően – a hétköznapi értelem számára érthetően – leírni. Nem. Egy másik találkozót írok le. Olyasfélé, mint amikor hosszú próbálkozás – munka és szenvedés (és öröm) – után végre sikerült lefényképeznem egy rókát ott, úgy, akkor, ahogyan azt megálmodtam. Húszegynéhány évi természetfotózás után felhagytam ezzel a szenvedéllyemmel, mert rájöttem, hogy vannak az életben más, sokkal gazdagabb, rejtelmesebb területek, amikről még egyetlen 'fotóm' sincs. S rá kellett jönnöm, hogy ebben a keresésben is ugyanazok a szabályok, mint a természetben. 1. Meg kell szabadulni egy sor rossz beidegződéstől. 2. Ezek helyére a célnak megfelelő beidegződéseket kell begyakorolni. 3. Meg kell találni a keresett lényt. 4. Meg kell ismerkedni a keresett lényvel, annak céljával, szerepével, tulajdonságaival, szokásaival, tartózkodási helyével. 5. Eleinte csak ritkán, majd egyre többet együtt kell vele lenni.

Egyik reggel fél ötkor keltem és nekivágtam, toronyiránt a Prédikálósztéknek, hogy visszaérve, kilenc óra felé

már együtt reggelizhessek feleségemmel. Nem kis feladat, de tudtam és akartam. Velem jött egy önként vállalkozó ismerősöm is. Ő is tudta és akarta, mert már tavaly is megtette velem az utat. Akkor még nem tudta mi vár rá és sokkal többször próbált meg kitérőket javasolni. Most is megpróbálta, de elmagyaráztam neki, hogy nem kirándulni megyek, hanem gyakorlásként próbára tenni a testemet, az akaratomat és mindezt az értelmem vezénylete alatt pontosan úgy, ahogy elterveztem. A borz nem volt a terveimben. Valahol a Disznószállás völgy elején vettem észre. Ő is észrevett minket és csak annyi időt engedett nekünk, hogy ismerősöm a távcsőn át elgyönyörködjön benne egy percig. Nem látott még ilyen állatot. Mire átvettem a távcsövet, eltűnt egy tölgyfa gyökerei között. És akkor történt valami, amire nem számítottam.

A váratlan találkozás szép lassan átalakította a begyakorolt napi menetrendemet. A borz képe egyre többször jelent meg meditációim alatt. Üres pillanataimat, amikor szándékosan nem akartam semmit tenni, kezdte megtölteni az a gondolat, hogy még nincs az albumomban borzkép. Lelkigyakorlatos elmélkedéseimet egyre többször szakította meg a tölgyfa gyökerei között rejtőző borzvár képe. Mintha minden összeesküdött volna az eredeti, a másik találkozó utáni vágy ellen. Még vadász ismerősöm is azzal búcsúzott, amikor éves mézszükségletünket megvettem nála, hogy az idei évtől már lehet borzra is vadászni. Akkor mondtam ki először hangosan, hogy szeretnék egy fotót készíteni egy borzról, és hogy találtam is egy várat. Még az sem változtatott a helyzeten, hogy lehetetlennek tartotta, mondván a borz csak igen későn, sötétedés után jön ki a várából, amikor már szinte semmi fény sincs. Ha pedig már kijött, gyors mozgása és a hosszú expozíciós idő miatt lehetetlen éles képet készíteni róla. Tudtam ezt már a rókáknál beszerzett tapasztalatból is. És mégis... Meg kell próbálni! Mikor lesz ilyen lehetőséged újra? Mi az, neked egyik délután újra lemászni a Szókeforrás völgyébe és sötétben vissza? Megéri! – mondta egyre erősebben bennem valaki. Az, hogy miért is kell nekem az a fotó, és mi van akkor, ha már lefényképeztem fel sem merült bennem és az eset szempontjából lényegtelen is. A lényeges az a tapasztalat volt, hogy egy igen erős elhatározást, egy szándékos munkát hogyan képes egy másik, sokkal lényegtelenebb, pusztán a becsvágy vezérelte szerzési vágy szinte teljesen felülírni bennem. Valaki erősebb volt bennem egy másikinál.

Éreztem, hogy meg kell tenni, hogy megszabaduljak a nyomástól, mert a borz képe, ahogy éppen kilép vára kapuján, a gyönyörű öreg tölgy gyökerei közül már éjjel is feltűnt, álmaiban. Egyik délután nekiindultam. Minden menetrend szerint zajlott. Megtaláltam a várat, s kellő távolságban, megfelelő szögben és szélárnyékban, egy másik tölgy mögött letáboroztam. Innen kezdve már jól ismert volt a helyzet. Várni kellett. Igen, pont így. Olyan vagyok már, mint akik tudnak várni. Aki nem olyan, az elfoglalja magát mindenfélével, hogy ne unatkozzon és még mindenféle elméleteket is felállít annak alátámasztására, hogy miért fontos mindaz, amit tesz. Előbb, vagy

utóbb azonban rájön, vagy nem jön rá, hogy valójában nem tud mást tenni, csak várni. Figyelmesen várni, hogy kellő időben, amikor kopognak, vagy kiáltanak, ébren legyen és ki tudja nyitni az ajtót. Vagy meg tudja nyomni az exponáló zsinór gombját.

Vártam. A Nap egyre laposabban süttött be a völgybe, a vár bejárata sötétbe borult és a fénymérő már fél másodperces expozíciós időt mutatott. Muflonok jöttek, bégettek egy sort, csodálkoztak, hogy miért vagyok ott, majd elmentek. Megszólaltak a kabócák is. Valahol fenn az oldalon mozgolódás támadt. Disznók lehetnek – gondoltam. Amikor már a fél másodperc is túl rövid lett a filmemnek, pakolni kezdtem. Nem sikerült! Pedig várakozás közben ígéretet tettem valakinek, hogy ha sikerül, megírom a találkozás történetét. Hát minden nem sikerülhet!

És akkor a mozgolódás fenn az oldalon erősebb lett és elegánsan, jól fésülten, kialudva kigördült, mit kigördült, kihullámszott egy fiatal kis borz az egyik szikla mögül. Szaporán kutatott a kidőlt törzsek alatt és mozgásából arra következtettem, hogy a vára felé tart. Vagy nem is a vára? Talán csak ide bújt legutóbb, amíg el nem mentünk? Valószínű, mert akkor innen indult volna. És akkor mégis, miért jött pont erre, pont most? Nem számított most már a sok miatt. Ott volt. Eljött a találkozóra, ha fotót nem is kért. De kit érdekelt már a fotó. Hiszen az csak egy papír, ez pedig egy élő borz. Semmit sem tud elmondani egy élő borzról egy fotó, egy leírás, de még egy videofelvétel sem. Nincs más lehetőség, ha török, ha szakad, találkozni kell vele, ha valaki át akarja élni ezt az érzést.

Azóta már napok teltek el és lassan elfelejtem a borzot. Már nem kell vágyakoznom a találkozásra. Bármikor találkozhatok vele. Összeismerkedtünk, vagyis aki kíváncsi volt a másikra megkapta a lehetőséget a találkozásra. Más nem is kell.

Most már csak arra a vágyamra kellene visszaemlékezni, amelyet a borz utáni vágy nyomott el. Ott sem lehet langyosabban – mondják a hozzáértők, sőt teljes szív, teljes lélek, teljes erő és egész elme szükségeltetik hozzá. Kevesebért nem adják. Pedig milyen közel van! Még a hegyről sem kell lemenni érte. Az egészről a borzok tehetnek. Meg a rókák, és a lepkék. Talán a csillagok is és a felhők. És a virágok. Nyáron. Máskor pedig a többiek, mind. Az én nem. Az én megpróbálta. Mást nem tehet. Úgy látszik nem képes elfelejteni önmagát.

Dobogókő, 2003.

GROMON ANDRÁS

AZ ÉRVELŐ JÉZUS

A „keresztény köztudatban” Jézus abszolút tekintélyi alakként él, olyanként, aki „kinyilatkoztatta”, megfellebbezhetetlenül közölte tanítását, követelményeit, és elvárta, hogy követői „gondolkodás nélkül” elfogadják, egyszerűen elhiggyék mindazt, amit mond.

Kétségtelen, hogy Jézusnak vannak „tekintélyi” vagy legalábbis tekintélyi jellegű kijelentései. Például: „A szombat lett az emberért, nem pedig az ember a szombatért”; „Senki sem jó, csak egy valaki: Isten”; „Könnyebb a tevének átmennie a tű fokán, mint a gazdagnak bemennie Isten országába”; „Semmiképp sem hagyaték itt kő követ, amelyet majd le ne rombolnának” (Mk 2,27; 10,18; 10,25; 13,2) – de ebbe a kategóriába sorolhatjuk az „Ámen, mondom nektek”-kel kezdődő mondásokat, a „nyolc boldogság” (Mt 5,3-10) megállapításait vagy ún. antitéziseket is (Mt 5. f.: „Hallottátok, hogy megmondattott a régieknek – én viszont azt mondom nektek...”), ám bár ez utóbbiakat éppenséggel lehetne a szerénység megnyilvánulásának is tartani: „Hallottátok, hogy... – nekem viszont az a véleményem...”

Mindenesetre a szinoptikus evangéliumokban nem találkozunk Jézusnak olyan megnyilatkozásaival, amelyek közvetlenül vagy közvetve azt kívánják, hogy bármit is elhiggyünk neki, csak azért, mert ő mondja. Viszont számtalanszor lehetünk tanúi annak, hogy megindokolja, érvekkel támasztja alá kijelentéseit vagy erkölcsi követelményeit.

Másfelől nemcsak maga gyakorolta a logikus, érvelő-következtető gondolkodást, hanem hallgatóitól is elvárta, mégpedig a legsúlyosabb, az „isteni igazságokat” érintő kérdésekben is, általános érvénnyel: Lukács evangélista szerint (12,54-57) a tömeghez intézte a következő szavakat, alighanem azért, mert az emberek túlságosan is igazodtak különféle tekintélyekhez, írástudókhoz, farizeusokhoz, főpapokhoz: „Amikor látjátok, hogy felhő támad nyugatról, rögtön azt mondjátok: »Eső jön!«, és úgy is történik. És amikor látjátok, hogy déli szél fúj, azt mondjátok: »Tikkasztó hőség lesz!«, és úgy történik... A föld és az ég arculatának megítéléséhez értetek... **Miért nem ítéletek meg magatok azt is, mi a helyes Isten szemében?**”

Ugyanezt a logikus gondolkodást szellemi ellenfeleitől is számon kérte, és amikor azok nem voltak hajlandó erre, megtagadta tőlük a választ (Mk 11,27-33): Miután kiutasította a jeruzsálemi templomból a kereskedőket és a vásárlókat, odamentek a főpapok, az írástudók és a vének, és így szóltak hozzá: „Milyen hatalommal teszed ezeket? Vagy ki adta meg neked ezt a hatalmat, hogy ezeket tedd?” Mire Jézus ezt mondta nekik: „Ellenkérdést intézek hozzátok: **Nevezetek meg egyetlen ésszerű indokot, és feleljetek nekem, akkor megmondom majd nektek, milyen hatalommal teszem ezeket! A János által végzett alámerítés Istentől való volt-e, vagy emberektől? Feleljetek nekem!**” Erre fontolgatták magukban a dolgot, mondván: „Ha azt mondanánk: Istentől, azt fogja mondani: Miért nem ajándékoztátok hát meg bizalmatokkal? Inkább mondjuk azt: Emberektől?” Félték azonban a néptől, mert Jánosról mindenki azt tartotta, hogy valóban próféta volt. Ezért így feleltek Jézusnak: „Nem tudjuk.” Erre Jézus is így szólt hozzájuk: „Akkor én magam sem mondom meg nektek, milyen hatalommal teszem ezeket.”

Van még egy nagyon érdekes példa arra, milyen nagyra értékelte Jézus az „értelmes beszédet”; olyan